

Věc C-425/22

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

28. června 2022

Předkládající soud:

Kúria (Maďarsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

7. června 2022

Žalobkyně:

MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.

Žalovaná:

Mercedes-Benz Group AG

[omissis]

Usnesení vydané Kúria (Nejvyšší soud, Maďarsko), jakožto souduprojednávajícího kasační opravný prostředek

[omissis]

Žalobkyně: MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. ([omissis] Budapešť [omissis])

Žalovaná: Mercedes-Benz Group AG ([omissis] Stuttgart, Německo)

Předmět sporu: Žaloba na náhradu škody

Navrhovatelka: Žalobkyně

Název soudu druhého stupně [omissis]:

Fővárosi Ítéltábla (odvolací soud hlavního města Budapešti, Maďarsko) [omissis]

Název soudu prvního stupně [omissis]:

Fővárosi Törvényszék (soud v hlavním městě Budapešti, Maďarsko) [omissis]

Výrok

Kúria (Nejvyšší soud) předkládá Soudnímu dvoru Evropské unie následující předběžné otázky:

1. Pokud mateřská společnost podá žalobu na náhradu škody způsobené protisoutěžním jednáním jiné společnosti s cílem získat náhradu škody, která byla tímto jednáním způsobena výhradně jejím dceřiným společností, zakládá soudní příslušnost sídlo mateřské společnosti, jako místo, kde došlo ke škodné události ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nařízení Brusel Ia“)?

2. Je pro účely použití čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia relevantní skutečnost, že v době různých akvizic, které jsou předmětem sporu, nepatřily všechny dceřiné společnosti do skupiny společností mateřské společnosti?

[omissis]

Odůvodnění

Předmět sporu a relevantní skutečnosti

- 1 Ve svém pravomocném rozhodnutí přijatém dne 19. července 2016 ve věci hospodářské soutěže AT.39824 – Nákladní vozidla, Evropská komise stanovila, že se žalovaná se sídlem v Německu spolu s dalšími společnostmi účastnila kartelové dohody v období od 17. ledna 1997 do 18. ledna 2011 tím, že se tyto společnosti dohodly na *brutto* katalogových cenách středně těžkých nákladních vozidel (od 6 do 16 tun) a těžkých nákladních vozidel (nad 16 tun) v Evropském hospodářském prostoru, což představovalo trvajících protiprávní jednání stanovené v článku 101 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) a článku 53 Dohody o Evropském hospodářském prostoru.
- 2 Žalobkyně, akciová společnost se sídlem v Maďarsku, kótovaná na burze cenných papírů v Budapešti, vystupuje jako řídicí společnost společností patřících do skupiny MOL. Žalobkyně je většinovým akcionářem nebo má jinak výhradní kontrolní pravomoc nad řadou společností, jako je MOLTRANS se sídlem v Maďarsku; INA se sídlem v Chorvatsku; Panta a Nelsa se sídlem v Itálii; ROTH se sídlem v Rakousku a SLOVNAFT se sídlem na Slovensku. Během období protiprávního jednání zjištěného Evropskou komisí v napadeném rozhodnutí tyto

dceřiné společnosti žalobkyně nepřímo pořídily od žalované celkem 71 nákladních vozidel v různých členských státech, a to buď formou koupě nebo leasingu.

- 3 Žalobkyně ve své žalobě požadovala, aby byla žalované uložena povinnost zaplatit částku 530 851 eur spolu s úroky a náklady řízení, přičemž tvrdila, že se jedná o částku, kterou její dceřiné společnosti zaplatily navíc za různá nákladní vozidla v důsledku cenového kartelu zjištěného Evropskou komisí. Žalobkyně se jako řídicí člen skupiny společností a s odvoláním na teorii hospodářské jednotky snažila sama uplatnit nároky dceřiných společností na náhradu škody vůči žalované. Na základě čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia měla za to, že příslušným soudem je soud v místě jejího sídla, jelikož se zde nachází středisko hospodářských a finančních zájmů skupiny společností, a tedy místo, kde v konečném důsledku došlo ke škodné události. Jako řídicí společnost své skupiny považovala škody, které utrpěly její dceřiné společnosti, za své vlastní.
- 4 Žalovaná vznesla námitku nepřislusnosti a odmítla, že by uplatněné ustanovení mohlo založit příslusnost soudu.
- 5 Soud prvního stupně vydal bez návrhu usnesení o zastavení řízení. V něm zdůraznil, že kritérium zvláštní příslusnosti uvedené v čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia musí být vykládáno restriktivně v souladu s příslušnou judikaturou Soudního dvora Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“) a lze jej použít pouze v případech, kdy existuje obzvláště úzká souvislost. Zdůraznil, že v případě této kartelové dohody nelze určit místo škodné události vzhledem k tomu, že se jednalo o více smluv uzavřených na schůzkách a jednáních v různých členských státech. Z toho vyvodil, že je třeba přezkoumat, zda lze Maďarsko určit jako místo, kde škoda vznikla. V tomto ohledu konstatoval, že škoda žalobkyně skutečně spočívá v tzv. čistě peněžní újmě, v souvislosti s čímž odkázal na výklad obsažený v rozsudku Soudního dvora ze dne 10. června 2004, Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364), podle něhož pouhá skutečnost, že žalobce utrpěl újmu vyplývající ze ztráty částí jeho majetku, ke které došlo v jiném členském státě, neumožňuje považovat bydliště žalobce (v projednávané věci sídlo) za místo, kde došlo ke vzniku škody. Zdůraznil rovněž to, že rozsudky Soudního dvora týkající se žalob na náhradu škody způsobené porušením práva hospodářské soutěže nejsou použitelné v otázkách příslusnosti, neboť v projednávané věci to nebyla žalobkyně, ale její dceřiné společnosti se sídlem v jiných členských státech Evropské unie, které pořídily nákladní vozidla a které skutečně utrpěly škodu v důsledku narušení při stanovování cen. V důsledku toho při neexistenci vhodného hraničního určovatele nevytváří sídlo žalobkyně, jakožto řídicího člena skupiny společností, dostatečně úzkou vazbu mezi předmětem sporu a maďarskými soudy, a proto neodůvodňuje kritérium příslusnosti založené na bydlišti žalobkyně.
- 6 Soud druhého stupně, který projednával odvolání podané žalobkyní, usnesením potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně. Po přezkumu odvolacích důvodů uvedl následující: nákladní vozidla nebyla pořízena žalobkyní, ale žalobkyně ve své žalobě pouze tvrdila, že relevantní pro založení příslusnosti je její středisko zájmů

a hospodářských činností, takže podle názoru žalobkyně, jakožto mateřské společnosti skupiny, je její sídlo místem, kde došlo ke škodné události. Soud druhého stupně doplnil odůvodnění soudu prvního stupně a zdůraznil, že podle judikatury Soudního dvora je teorie hospodářské jednotky použitelná pouze pro určení odpovědnosti za porušení práva hospodářské soutěže a že ji nelze vykládat *a contrario* ve vztahu k poškozenému. Podle soudu druhého stupně není stanovisko žalobkyně podpořeno ani soudními rozhodnutími, jichž se žalobkyně dovolává. Poukázal na to, že podle čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia je rozhodující místo, kde škoda vznikla, a že toto místo je třeba určit podle sídla poškozené [společnosti], a nikoli podle sídla [řídící] společnosti nebo okolností transakce, kterou uzavřela. Z tohoto důvodu uvedený soud nepovažuje pojem podniku ani teorii hospodářské jednotky, které se žalobkyně dovolává, za relevantní pro založení příslušnosti, a podle soudu je pro otázku soudní příslušnosti irelevantní, který subjekt má vůči poškozenému řídicí pravomoc. Stejně jako soud prvního stupně trval na tom, že v projednávané věci to nebyla žalobkyně, kdo pořídil a zaplatil nákladní vozidla, která byla předmětem kartelové dohody, ale její dceřině společnosti, takže škoda nebyla způsobena žalobkyní, ale dceřiným společností. Dodal, že v souladu s výkladem Soudního dvora v rozsudku ze dne 21. května 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335), se příslušnost soudu, u něhož bylo zahájeno řízení, omezuje na škodu způsobenou podnikem, jehož sídlo se nachází v jeho obvodu, takže hraniční určovateli spočívající v místě vzniku škody nemůže být změněn, a to ani tím, že poškozený uplatní teorii hospodářské jednotky, kterou pravidla pro určení příslušnosti neuznávají.

- 7 Proti tomuto pravomocnému usnesení podala žalobkyně kasační opravný prostředek, kterým se domáhá jeho zrušení a nařízení pokračování v řízení před soudy, které věc dříve projednávaly. Žalobkyně tvrdí, že tyto soudy nesprávně vyložily čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia a nezákonně řízení zastavily. Teorie hospodářské jednotky je rovněž relevantní pro určení příslušnosti, protože žalobkyně jako jediný řídicí člen skupiny společností určuje ekonomickou strategii společností, které jsou součástí skupiny, prostřednictvím které je přímo ovlivněna ziskovým nebo ztrátovým provozem těchto společností. Pojem podniku je tedy třeba vykládat jednotně. Žalobkyně podrobně uvádí judikaturu Soudního dvora týkající se příslušnosti ve věcech žalob na náhradu škody způsobené porušením práva hospodářské soutěže. Uvádí, že soud druhého stupně nesprávně vyložil výše uvedený rozsudek CDC Hydrogen Peroxide, neboť ačkoli ve skutečnosti nabytí sporných pohledávek nepředstavuje způsob – jak rozhodl Soudní dvůr v uvedené věci – jak uplatnit různé nároky u téhož soudu, pojem hospodářské jednotky právě tuto vazbu vytváří.
- 8 Žalovaná ve svém vyjádření ke kasačnímu opravnému prostředku navrhuje potvrzení pravomocného usnesení. Tvrdí, že žalobkyně nepořídila ani jedno z nákladních vozidel, které byly předmětem kartelové dohody, takže to nebyla žalobkyně, kdo utrpěl škodu. Uvádí, že teorii hospodářské jednotky, které se žalobkyně dovolává, nelze vykládat způsobem předestřeným žalobkyní, který nemá žádný právní základ a není podpořen Soudním dvorem, který v žádném ze svých rozhodnutí nestanovil možnost uplatnění takové teorie ze strany poškozené

osoby, ani např. ve svém rozsudku ze dne 6. října 2021, Sumal (C-882/19, EU:C:2021:800), který byl vyneseno po vydání pravomocného usnesení. Podle žalované posledně uvedený rozsudek v žádném případě nepodporuje uplatnění teorie hospodářské jednotky ve vztahu k žalobkyni. Žalovaná opakuje argumenty, které již dříve předložila v souvislosti s příslušnými rozhodnutími Soudního dvora a které jsou v zásadě v souladu s výkladem soudů nižších stupňů.

Vnitrostátní a unijní právní úprava

- 9 Na základě čl. 101 odst. 1 SFEU jsou s vnitřním trhem neslučitelné, a proto zakázané, veškeré dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy a jejichž účelem nebo důsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu.
- 10 Článek 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia stanoví, že osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být v jiném členském státě žalována ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události.
- 11 Podle § 240 odst. 1 a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (zákon CXXX z roku 2016 o občanském soudním řízení) soud z moci úřední zastaví řízení v jakékoli fázi, pokud:
 - b)* jestliže neexistuje žádné kritérium pro určení příslušnosti maďarských soudů, může být příslušnost založena na tom, že se žalovaný dostavil k soudu, ale:
 - ba)* žalovaný nepředložil žalobní odpověď, nebo
 - bb)* žalovaný vnesl námitku nepřislušnosti soudu.

Judikatura Soudního dvora

- 12 Soudní dvůr se dosud ve své judikatuře několikrát zabýval otázkami příslušnosti v případech žalob na náhradu škody, která byla způsobena kartelovou dohodou.
- 13 Ve věci CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, Soudní dvůr v souvislosti s určením místa škodné události zdůraznil, že založení příslušnosti na základě tohoto kritéria závisí na určení – v obvodu soudu, u něhož bylo zahájeno řízení – konkrétní události, během které byla tato kartelová dohoda definitivně uzavřena, nebo byla uzavřena dohoda, která je sama o sobě příčinnou událostí vedoucí ke vzniku škody, která byla údajně způsobena kupujícímu (rozsudek ze dne 21. května 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, bod 50). V projednávané věci naopak vzhledem k tomu, že dohody zakládající kartelovou dohodu byly uzavírány postupně na různých místech a různými způsoby, nemohla být příslušnost založena tímto způsobem. V tomto ohledu škoda vznikla (byla způsobena) v místě, kde se škodná událost projevila svými škodlivými účinky.

- 14 Ve svém rozsudku *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-27/17, Soudní dvůr uvedl, že místo, kde došlo ke škodní události nelze vykládat široce tak, že by zahrnovalo každé místo, kde mohou být pocíťovány škodlivé následky skutečnosti, která způsobila škodu, jež ve skutečnosti vznikla někde jinde, tedy nezahrnuje místo, kde poškozený dle svého tvrzení utrpěl majetkovou újmu, která nastala v důsledku původní škody, ke které došlo a kterou utrpěl v jiném státě (rozsudek ze dne 5. července 2018, *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-27/17, EU:C:2018:533, bod 32).
- 15 Věc *Tibor-Trans*, C-451/18, byla prvním řízením o předběžné otázce týkajícím se tzv. kartelu nákladních vozidel, který je rovněž předmětem projednávané věci. V rozsudku ze dne 29. července 2019, *Tibor-Trans*, C- 451/18, EU:C:2019:635, bod 25, Soudní dvůr zdůraznil, že pojem „místo, kde došlo ke škodné události“ odkazuje k místu, kde se škoda projevila, a zároveň k místu, kde došlo k události, která je příčinou této škody, takže žalovaný může být na základě volby žalobce žalován u soudu jednoho či druhého místa. Soudní dvůr rovněž rozhodl, že škoda tvrzená ve věci v původním řízení [dané věci] vyplývá z podstatné části z dodatečných nákladů nesených z důvodu uměle navýšených cen, a zdá se být proto bezprostředním důsledkem porušení článku 101 SFEU, takže představuje přímou škodu, která umožňuje v zásadě založit příslušnost soudů členského státu, na jehož území se škoda projevila (rozsudek ze dne 29. července 2019, *Tibor-Trans*, C-451/18, EU:C: 2019:635, bod 31). Jestliže se přitom trh narušený protisoutěžním jednáním nachází v členském státě, na jehož území údajně nastala tvrzená škoda, je třeba mít za to, že se místo, kde se škoda projevila, pro účely použití čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia nachází v tomto členském státě (rozsudek ze dne 29. července 2019, *Tibor-Trans*, C-451/18, EU:C:2019:635, bod 33). Toto řešení totiž odpovídá cílům zaručení blízkosti a předvídatelnosti pravidel o příslušnosti, jelikož soudy členského státu, v němž se nachází dotčený trh, mají nejlepší postavení k tomu, aby posoudily takové žaloby na náhradu škody, a hospodářský subjekt účastnící se protisoutěžního jednání může rozumně předpokládat, že může být žalován u soudu místa, kde jeho jednání porušilo pravidla zdravé hospodářské soutěže (rozsudek ze dne 29. července 2019, *Tibor-Trans*, C-451/18, EU:C:2019:635, bod 34).
- 16 Ve věci *Volvo a další*, C-30/20, rozvinul Soudní dvůr svou judikaturu do té míry, že prohlásil, že čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia musí být vykládán v tom smyslu, že na trhu dotčeném koluzními ujednáními o stanovování cen a zvyšování cen zboží je mezinárodně a místně příslušný k rozhodnutí o žalobě na náhradu škody způsobené těmito ujednáními, která jsou v rozporu s článkem 101 SFEU, z hlediska místa, kde se škoda projevila, buď soud, v jehož obvodu podnik, jenž se domnívá, že byl poškozen, koupil zboží dotčené uvedenými ujednáními, nebo v případě nákupů provedených tímto podnikem na více místech, soud, v jehož obvodu se nachází sídlo uvedeného podniku (rozsudek ze dne 15. července 2021, *Volvo a další*, C-30/20, EU:C:2021:604, bod 43).
- 17 Ve věci *Sumal*, C-882/19, Soudní dvůr prohlásil, že osoba poškozená protisoutěžním jednáním podniku může podat žalobu na náhradu škody bez rozdílu jak proti mateřské společnosti, které Komise za toto jednání uložila v

rozhodnutí sankci, tak proti dceřiné společnosti této společnosti, na kterou se toto rozhodnutí nevztahuje, pokud společně tvoří hospodářskou jednotku (rozsudek ze dne 6. října 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, bod 67). Jestliže se přitom trh narušený protisoutěžním jednáním nachází v členském státě, na jehož území údajně nastala tvrzená škoda, je třeba mít za to, že místo, kde se škoda projevila, se pro účely použití čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I a nachází v tomto členském státě (rozsudek ze dne 6. října 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, bod 66).

Odůvodnění podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce k Soudnímu dvoru

- 18 Kúria (Nejvyšší soud) považuje odpověď na předběžné otázky za nezbytnou jak pro řešení sporu, který mu byl předložen, tak pro účely jednotného výkladu a uplatňování čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia. V tomto ohledu neexistuje žádná ustálená judikatura Soudního dvora a ani nelze mít za to, že možné odpovědi „neponechávají prostor pro žádnou rozumnou pochybnost“ (rozsudek ze dne 6. října 1982, CILFIT a další, 283/81, EU:C:1982:335, bod 21).
- 19 Podle soudu druhého stupně, který tuto věc projednával, nejsou maďarské soudy příslušné k projednání sporu zahájeného mateřskou společností. Podle jeho názoru by bylo v rozporu se zásadami hospodárnosti a efektivity, kdyby maďarské soudy projednávaly žaloby o náhradu škody podané společnostmi, které mají většinou sídlo v zahraničí, a vyplývají ze smluv týkajících se motorových vozidel uzavřených mimo Maďarsko. Žalobkyni rovněž nelze považovat za nepřímého nabyvatele těchto nákladních vozidel a škoda nevznikla u mateřské společnosti, ale u jejích dceřiných společností; mateřské společnosti mohla vzniknout pouze peněžitá újma, což neodůvodňuje příslušnost soudu v místě sídla mateřské společnosti jako místa, kde došlo ke škodné události. Za účelem obhajoby založení příslušnosti maďarských soudů se žalobkyně neodvolává na pořízení uskutečněná v Maďarsku, nýbrž se dovolává střediska hospodářské činnosti a zájmů skupiny společností, což nepředstavuje základ pro příslušnost stanovenou v čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia.
- 20 Je nesporné, že Soudní dvůr ve své judikatuře rozvinul teorii hospodářské jednotky, podle níž může osoba poškozená protisoutěžním jednáním podat žalobu na náhradu škody proti jedné z právnických osob, která je členem dotčené skupiny podniků. V zájmu zajištění účinného prosazování práva hospodářské soutěže má tedy poškozená osoba možnost podat žalobu na náhradu škody buď proti mateřské společnosti, nebo proti jedné z jejích dceřiných společností, a to bez ohledu na to, u které z nich Komise ve svém rozhodnutí konkrétně konstatovala porušení práva hospodářské soutěže (rozsudek ze dne 6. října 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800).
- 21 Judikatura Soudního dvora je rovněž jednotná v tom, že účastníci kartelové dohody nemohou nevědět o okolnosti, že kupující dotčeného zboží jsou usazeni na trhu dotčeném koluzními praktikami, a proto musí na základě požadavku

předvídatelnosti počítat s tím, že proti nim může být podána žaloba na území kteréhokoli z dotčených členských států (rozsudek ze dne 15. července 2021, Volvo a další, C-30/20, EU:C:2021:604, body 38 a 42).

- 22 Soudní dvůr však dosud nerozhodl o tom, zda se v souvislosti s výkladem čl. 7 bodu 2 nařízení Brusel Ia teorie hospodářské jednotky vztahuje i na poškozenou osobu.
- 23 Ani Kúria dosud v žádné věci o vznesené právní otázce nerozhodl, ačkoli v současné době projednává několik případů s podobným předmětem, takže tato otázka nemůže zůstat nezodpovězena.
- 24 Kúria považuje za charakteristické pro projednávanou věc to, že vzhledem k námitce nepřislušnosti vznesené žalovanou soudy nižších stupňů rozhodly o odmítnutí žaloby mimo jiné s odůvodněním, že na straně mateřské společnosti nedošlo ke vzniku škody a že mateřská společnost se nemůže dovolávat škody, kterou utrpěly její dceřiné společnosti, jako nepřímé škody. Ačkoli se tyto otázky týkají merita věci, jejich zodpovězení nelze pro určení příslušného soudu pominout, vzhledem k tomu, že předběžnou otázkou v dané věci je, zda sídlo mateřské společnosti může odůvodnit příslušnost maďarských soudů jako místo vzniku škody ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel Ia, tedy zda a jakým způsobem lze teorii hospodářské jednotky uplatnit *a contrario*.
- 25 Pro skutkové okolnosti této věci je rovněž charakteristické to, že v období, kdy fungoval cenový kartel zjištěný rozhodnutím Komise, nepatřily všechny dceřiné společnosti mateřské společnosti, a proto nebyly součástí skupiny společností, když prováděly akvizice, které jsou předmětem sporu. V případě, že Soudní dvůr bude považovat sídlo mateřské společnosti za právní faktor pro určení příslušnosti, jako místo vzniku škody, k projednání nároků na náhradu škody, kterou utrpěly její dceřiné společnosti, vyvstává otázka, zda je relevantní skutečnost, že ne všechny společnosti patřily v době vzniku škody k mateřské společnosti.

[omissis]

Budapešť, dne 7. června 2022.

[podpisy]

[omissis]